

МІСТО ХХІ СТОЛІТТЯ: ТЕХНОЛОГІЇ ПАМ'ЯТІ

Красиков М.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків*

Суспільна пам'ять має багато шарів. Один з них — офіційний, що підтримується або нав'язується державою. Назви топонімів, політика в сфері «монументальної пропаганди», за яку взявся В.І. Ленін вже у перший рік існування Радянської влади, встановлення меморіальних дошок (звісно, після суворої бюрократичної процедури), організація ритуалів у «місць пам'яті» та інші заходи, санкціоновані та втілені у життя державними структурами, повинні закріпити у свідомості громадян те, що вважає за потрібне позиціонувати як соціально цінне і актуальне влада. Що ж ми бачимо сьогодні у містах України з технологій пам'яті, які застосовувалися у СРСР протягом усієї його історії?

Топоніми, як і за радянських часів, значною мірою залишаються надто політизованими. Єдина різниця – тепер мешканцям України треба, шукаючи відповідну вулицю, мимоволі згадувати діячів національно-визвольних змагань або жертв «Революції Гідності», а не видатних більшовиків. Незважаючи на появу у 2000-х роках значної кількості неполітизованих пам'ятників, переважно приватних (літературним персонажам, кіногероям, акторам, письменникам тощо), **політична пам'ятникоманія зовсім не перестала бути актуальною**, і певні громадські та державні інституції час від часу ініціюють саме такі проекти.

Щороку встановлюються меморіальні дошки різним видатним особам та на честь певних подій, далеко не завжди цікаві в естетичному відношенні, часто з некоректним текстом і зовсім не в тих місцях, які дійсно пов'язані з пам'ятною подією чи людиною, яку намагаються вшанувати. У ХХІ столітті **такі дошки виглядають як анахронізм: адже меморіальний банер з QR-кодом виконає інформаційну функцію значно краще.** І такі банери вже є у багатьох містах. Інша справа, що на банерах теж трапляються фактографічні помилки, а іноді, крім назви споруди і дати, на них взагалі нема ніякої інформації, отже, для людей, у яких нема відповідної техніки, більш докладна розповідь про пам'ятку не доступна. **Знищення ж меморіальних дошок радянського періоду є просто злочином з точки зору історичної пам'яті і є проявом некультурності, як і будь-яка війна з пам'яттю.** Мода на кількаметрові портрети відомих земляків на стінах будинків (зокрема у Харкові) рано чи пізно закінчиться, інакше ледь не з кожного будинка (в історичному центрі міста!) буде дивитися те чи інше обличчя. Які б не були заслуги у особистості, **не можна перетворювати архітектуру (тим більше старовинну!) на звичайнісіньке місце для соціальної реклами, хай і під псевдонімом «культурної пам'яті».** Це неповага в першу чергу до архітекторів, які зовсім не передбачали такий візуальний образ свого дітища. Леонід Биков — чудовий актор і режисер, але розміщення його портрета на пам'ятці архітектури епохи модерну є абсурдним і протизаконним. Отже, треба шукати більш коректні способи офіційної меморізації минулого, більш виважені політично і на рівні сучасних технологічних можливостей.